

УДК 372.879.6

Цигай С. Б.

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДИКИ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО НАВЧАННЯ РУХОВИХ ДІЙ ДІВЧАТ 10 РОКІВ НА ПРИКЛАДІ ВАРІАТИВНОГО МОДУЛЮ «БАСКЕТБОЛ»

Дана стаття розкриває практичну значущість методики диференційованого навчання рухових дій дівчат середнього шкільного віку. Ефективність даної методики доведена на основі порівняльного аналізу навчання рухових дій на прикладі 10-річних дівчат (частини контингенту досліджуваних) в експериментальній групі, де навчання проводилося за методикою диференційованого навчання рухових дій і контрольної групи, де навчальний процес був проведений на основі традиційної системи навчання рухових дій на уроках фізичної культури на прикладі варіативний модуль «Баскетбол».

Метод експертних оцінок дав можливість з допомогою спеціально підібраних шкал проводити вимірювання якісних сторін рухових дій на основі об'єктивної оцінки експертів.

В результаті у дівчат експериментальної групи середні значення кількості успішних спроб і середніх значень експертних оцінок були вищими та оволодіння руховими діями, які вивчалися відбувалося якісніше. Це свідчить про доцільність застосування методики диференційованого навчання руховим діям дівчат середнього шкільного віку відповідно до потреб та індивідуальних особливостей досліджуваних.

Ключові слова: диференційоване навчання, рухові дії, експертна оцінка, коефіцієнт конкордації.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Формування та всебічний розвиток особистості дитини є важливим для становлення суспільства. Кожна дитина – це особистість. Тому оптимізація навчального процесу фізичного виховання є важливим етапом розвитку розвитку школярів [1, 2, 3]. Спектр досліджуваних – це дівчата середнього шкільного віку. Розвиток організму в цей віковий період потребує особливої уваги та доцільності використання індивідуалізованих та диференційованих методів навчання руховим діям.

Дівчата середнього шкільного віку потребують особливої уваги на уроках фізичної культури. Особливості середнього шкільного віку дівчат пов'язані з інтенсивним ростом та розвитком організму, а також з пубертатним періодом розвитку дівчат. Механізми обмінних процесів в організмі на етапі перебудови, тому доцільно приділити увагу кількості та якості фізичних навантажень саме в цей віковий період дівчат (Г.Л. Апанасенко, 1998; Л.П. Сергієнко, 2002, В.В. Петровський, 1978; В.Н. Платонов, 1997; Т.Ю. Круцевич, 2003, М.М. Огієнко, 2011).

Тому оптимізувати процес навчання руховим діям дівчат середнього шкільного віку завдяки диференційованому підходу до кожної особистості в освітньому просторі. Впровадження методики диференційованого навчання рухових дій представлено фрагментом дослідження на прикладі варіативного модулю «Баскетбол» для дівчат 10 років.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Освіта повинна ставити пріоритет на всебічний розвиток кожної особистості (Г. С. Костюк, 1959; Ш. А. Амонашвілі, 1998; І. Д. Бех, 2003; та інші). Тому в освітньому просторі школи індивідуальний підхід дуже важливий для формування інтелектуально та фізично розвиненої людини. Фізичне виховання повинно бути направлене на збереження здоров'я школярів та покращення його стану (О. Д. Дубогай, 2012, М. О. Носко, 2013, С. В. Гаркуша, 2014).

Використання диференційованого підходу вирішує ряд можливих завдань для якісно-кількісного розвитку школяра особливо на уроках фізичної культури (І. С. Якиманская, 1998; В. В. Рибалко, 1998; І. Д. Бех, 2000, 2003, О. В. Багінська, 2016) та головним чином збереження її здоров'я (А. М. Лапутін, М. О. Носко, 2011, Т. Ю. Круцевич, 2003, В. І. Пліско, 2010).

Мета дослідження: доведення ефективності методики диференційованого навчання та розробка шкали сформованості рухових вмінь дівчат 10 років в процесі навчання рухових дій з варіативного модулю «Баскетбол» програми з фізичної культури.

Завдання роботи

1. Вивчити стан досліджуваної проблеми в науково-методичній літературі.
2. Проаналізувати результати навчання рухових дій дівчат 10 років з варіативного модулю «Баскетбол».

3. Розробити шкали сформованості рухових вмінь дівчат 10 років у процесі навчання рухових дій з варіативного модулю «Баскетбол» програми з фізичної культури.

4. Перевірити ефективність методики диференційованого навчання рухових дій дівчат середнього шкільного віку (10 років) на уроках фізичної культури на прикладі варіативного модулю «Баскетбол».

Методи дослідження: отримання ретроспективної інформації – аналіз і узагальнення спеціальної науково-методичної літератури; педагогічне спостереження; методи математичної статистики; експертних оцінок.

Виклад основного матеріалу дослідження. Диференціація навчання руховим діям здійснюється за рівнями, за певними принципами, тому вибір методів і прийомів навчання залежить від результатів попередньої діагностики готовності дівчат до засвоєння рухової дії, а така діагностика можлива при наявності чіткої системи критеріїв.

На основі найінформативніших біомеханічних критеріїв (просторових, часових та силових) була розроблена методика диференційованого навчання рухових дій дівчат середнього шкільного віку.

Експериментальне дослідження проводилося протягом одного навчального року: в експериментальній групі навчання рухових дій здійснювалося на основі розробленої методики диференційованого навчання рухових дій дівчат середнього шкільного віку, а у контрольній групі навчальний процес базувався на традиційній методиці викладання фізичного виховання. У дослідженні взяло участь 254 дівчат середнього шкільного віку: 10 років – 44 дівчини, 11 років – 36 дівчат, 12 років – 50 дівчат, 13 років – 34 дівчини, 14 років – 44 дівчини. 15 років – 46 дівчат. В статті наводимо приклад навчання рухових дій дівчат 10 років з варіативного модулю «Баскетбол». В експериментальній та контрольній групі було по 22 досліджуваних даної вікової групи.

Метод експертних оцінок припускає, що за допомогою спеціально обраної шкали можна зробити виміри якісних сторін руху суб'єктивними оцінками фахівців-експертів (лат. *expertus* – досвідчений) [4, 5].

Була сформована група експертів, яка складалася з учителів фізичної культури та викладачів університету, які викладають теоретико-методичні та практичні дисципліни з фізичного виховання. Для експертної оцінки навчання рухових дій дівчат середнього шкільного віку використовувалась 12-бальна шкала. Під час оцінювання кількісно технічно виконаних рухових дій визначалась кількість вдалих спроб.

Показники для контролю якості засвоєння технічних прийомів з баскетболу базуються на розділі з даного варіативного модулю «Баскетбол» програми з фізичного виховання.

Було проведено порівняльний аналіз результатів навчання рухових дій дівчат 10-ти років з даного варіативного модулю (таблиця 1).

Цей аналіз засвідчує ефективність використання методики диференційованого навчання рухових дій дівчат середнього шкільного віку. Адже показники кількості вдалих спроб та експертні оцінки за 12-ти бальною шкалою вищі в експериментальній групі порівняно з контрольною.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз результатів навчання рухових дій дівчат 10 років з варіативного модулю «Баскетбол»

№ з/п	Основні рухові дії	Середнє значення кількості вдалих спроб		W, у.о	Експертна оцінка якості навчання за 12-ти бальною шкалою		W, у.о.
		ЕГ	КГ		ЕГ	КГ	
1.	12 кидків м'яча у кошик двома руками від грудей на відстані 1,5м від щита (кількість попадань)	5	3	0,86	10	8	0.67
2.	Передача м'яча у накреслене на стіні коло (d = 60см) на рівні грудей з відстані 3 м (12 спроб)	6	5	0,62	11	10	0.71
3.	Передача м'яча ударом в стіну з відстані 1,5м (кількість ударів за 30 с)	21	15	0,75	9	7	0.69
4	Кидки м'яча на дальність (3 спроби), (м).	10	7	0,64	9	7	0.78

Для дослідження узгодженості думок експертів був використаний коефіцієнт конкордації (W), який характеризує ступінь погодженості суджень дослідників по всім напрямкам (факторам, параметрам) [5].

Під час оцінювання середніх значень вдалих спроб з наведених у таблиці рухових дій коефіцієнт конкордації (W) коливається в межах 0,62 – 0,86 та під час оцінювання експертами якості засвоєння рухових дій за 12-ти бальною шкалою в межах 0,67 – 0,78 доводить узгодженість думок у процесі навчання рухових дій з варіативного модулю «Баскетбол».

Оцінки експертів є науково обґрунтованими та доводять ефективність оптимізації процесу навчання рухових дій дівчат середнього шкільного віку використовуючи методику диференційованого навчання на уроках фізичної культури.

Були розроблені шкали сформованості рухових вмінь у процесі навчання рухових дій дівчат 10 років з варіативного модулю «Баскетбол» на основі методики експертних оцінок (таблиця 2).

Таблиця 2

**Шкали сформованості рухових вмінь
в процесі навчання рухових дій дівчат 10 років
з варіативного модулю «Баскетбол»**

№ з/п	Основні рухові дії	Експериментальна група		
		Низький рівень	Середній рівень	Високий рівень
1.	12 кидків м'яча у кошик двома руками від грудей на відстані 1,5 м від щита (кількість попадань)	менше 2 разів	3 – 4	5 – 7
2.	Передача м'яча у накреслене на стіні коло (d = 60 см) на рівні грудей з відстані 3 м (12 спроб)	менше 2 разів	2 – 4	5 – 7
3.	Передача м'яча ударом в стіну з відстані 1,5 м (кількість ударів за 30 с)	14 і менше	15 – 20	21 і більше
4	Кидки м'яча на дальність (3 спроби), (м).	6 і менше	7 – 11	12 – 14

За цими шкалами проводилося навчання руховим діям. Групі дівчат з низьким рівнем приділялося більше уваги, щоб підвищити їх рівень оволодіння відповідними руховими діями. В експериментальній та контрольній групах дівчат 10 років було по 22 учениці.

В експериментальній групі навчання рухових дій проводилося за методикою диференційованого навчання. За шкалами сформованості рухових вмінь дівчата 10-ти років були розподілені на групи з низьким (5 дівчат), середнім (9 дівчат) та високим (8 дівчат) рівнем оволодіння руховими діями.

У процесі навчання рухових дій увага приділялася кожному рівню: низький рівень – навчити технічно правильного виконання рухових дій, середній – навчити технічно правильних виконань рухових дій з точнісним попаданням, високий – навчити технічно правильних виконань рухових дій в різних умовах, з різних кутів кидків, які дозволяє спортивний майданчик чи спортзал.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Середні значення вдалих спроб та експертна оцінка за 12-ти бальною шкалою доводить, що ефективність методики диференційованого навчання рухових дій є ефективною та рівень сформованості рухових вмінь та навичок в експериментальній групі, де дівчата були розподілені за відповідними тестами з низьким, середнім та високим рівнем оволодіння руховою дією, значно вищий, ніж в контрольній. Тому доцільність використовувати дану методику диференційованого навчання рухових дій дівчат середнього шкільного віку у навчальному процесі є. Науково обґрунтовано, що дана методика є ефективною для навчання рухових дій дівчат середнього шкільного віку на уроках фізичної культури.

Використані джерела

1. Аксьонова О.П. Методика розробки і впровадження рейтингової системи оцінювання навчальних досягнень учнів з предмета «Фізична культура» / О.П. Аксьонова // Збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Вип. III. – Запоріжжя: ТОВ «ЛІПС» ЛТД. – 2008. – 248 с.

2. Багінська О. В. Моделювання біодинамічної та координаційної структури руху в процесі інтегральної оцінки розвитку рухової функції школярів 6-15 років / О. В. Багінська // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – 2016. – Вип. 139(1). – С. 8-12. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuPN_2016_139%281%29_4
3. Гаркуша С.В. Формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій: теоретичний та методичний аспекти. Монографія / С. В.Гаркуша. – Чернігів : Видавець Лозовий В.М, 2014. – 392 с.
4. Коренберг В.Б. Спортивная метрология: словарь-справочник : учебное пособие / В.Б. Коренберг – М. : Советский спорт, 2004. – 340 с.
5. Костюкевич В. М. Кваліметрія як метод контролю у фізичному вихованні та спорті / В. М. Костюкевич, Л. М. Шевчик, О. А. Перепелиця, В. М. Поліщук // Теоретико-методичні основи контролю у фізичному вихованні та спорті : монографія / В. М. Костюкевич, Є. П. Врублевський, Т. В. Вознюк [та ін.] ; за заг. ред. В. М. Костюкевича. – Вінниця : ТОВ «Планер», 2017. – С. 180–190.

Tsyhai S.

HOW THE METHODOLOGY OF 10 YEAR GIRLS' MOTOR ACTIONS DIFFERENTIATED TEACHING PUTTING INTO PRACTICE ON THE EXAMPLE OF VARIATIVE MODULUS «BASKETBALL»

This article describes the ways in which methodology of 10 year old girls' motor actions differentiated teaching were put into practice and proved its effectiveness. It is made the comparative teaching analyse of 10 year old girls of two groups: experimental group where the teaching was conducted on the methodology of middle-aged girls' differentiated teaching of motor actions; and control group where the teaching process was based on traditional system of physical culture teaching on the example of variative modulus «basketball».

Taking into consideration that our modern Ukraine school puts it's priority on child's personal development and that the girls of middle age need special attention and balancing of quantity and quality of physical loading the methodology of middle-aged girls motor actions differentiated teaching is an efficient way of optimization of school teaching process in the sphere of physical culture.

Effectiveness of the methodology of middle-aged girls' motor actions differentiated teaching was shown on the comparison of two complicated indexes: the middle values of successful attempts and the middle values of expert marks.

The method of expert marks gave are the possibility with the help of special chosen scales to make measuring of quality sides of motor actions on the base of objective valuation of motor action base experts. The grade of experts things agreement (experts included teachers of common educational establishment and teachers theoretical methodological and practical subject of the higher educational establishment) was characterized the coefficient of concordation.

So the girls from the experimental group had the middle values of successful attempts and the middle values of expert marks higher than the girls from the control group. These facts underline the conclusion that the methodology of 10 year old girls' motor actions differentiated teaching has higher level of suitability to needs and individual peculiarities of 10 year old girls.

Key words: *differentiated teaching, motor actions, expert marks, coefficient of concordation.*

Стаття надійшла до редакції 30.09.2018 р.